

ȘTIINȚA DE CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

Note preliminarii după datele recensământului general al populației din 1930

DE DR. SABIN MANUILA

In așteptarea publicării rezultatelor detaliate și definitive ale recensământului general al populației din 1930, socotesc nimerit a comunica — cu titlu provizoriu — datele mai importante rezultate din prelucrarea aceluia recensământ. Aceasta pentru motivul, că în epoca de prelucrare am ezitat să publicăm rezultatele provizorii în nădejdea că în timp scurt datele definitive vor putea fi publicate. Cum însă, din lipsa de mijloace, publicațiile recensământului nu au putut să apară, trebuie să răspundem la nenumăratele solicitări de date, măcar sub forma unor comunicări preliminarii. Și socotesc binevenit prilejul sărbătoririi D-lui Prof. Dimitrie Gusti spre a înfățișa pentru prima oară rezultatele privitoare la știința de carte a populației României, drept omagiu aceluia, care a fost președintele activ al Comisiei celui dintâi recensământ general al populației din România întregită.

Metoda de lucru. Voiu arăta în rezumat prin ce metodă s'au obținut datele ce urmează. Recensământul general s'a executat pe ziua de 29 Decembrie 1930. S'au predat tuturor locuitorilor buletine de înscriere — cuprinzând toate persoanele dintr'o gospodărie — care au fost completate de aceștia, sau în caz de nevoie de către recensori pregătiți și angajați anume pentru acest scop. Intre datele privitoare la persoane s'au găsit două întrebări referitoare la știința de carte, redactate astfel: 1) *Știe carte sau nu știe?* 2) *Ultima școală urmată.* Buletinul era semnat apoi de capul familiei și de recensor.

Materialul adunat s'a înaintat direct la centru unde prelucrarea s'a făcut prin fișe perforate sistem Hollerith.

Analiza rezultatelor. Cercetând publicațiile anterioare, găsim date mai vechi, a căror consultare ne dă o imagine de gradul de instrucție a populației. Ultima lucrare privind acest subiect a fost întocmită pe baza rezultatelor definitive ale Recensământului General al Populației din 19 Decembrie 1912.¹⁾

¹⁾ Datele din 1899 și 1912 sunt cele publicate oficial pentru teritoriul României dela data respectivă. Datele din 1930 se referă la teritoriul de astăzi al Vechiului Regat. Am ales această metodă de expunere pentru a putea compara datele dela un recensământ la altul.

În datele din tabela A nu se cuprind cifrele județelor din Cadrilater, adică jud. Durostor și Caliacra.

Iată datele comparative (numai pentru Vechiul Regat):

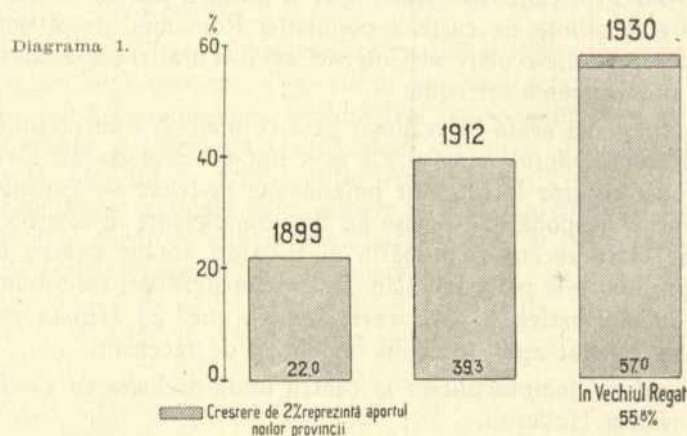
TABELA A.

	1899	1912	1930
Populația dela 7 ani în sus ...	4.694.288	5.716 400	6.667.731 *)
Știutori de carte	1.032.743	2.242.868	3.720.646
Știutori de carte la 100 loc.	22.0%	39.3%	55.8%

*) Inclusive cei cu știința de carte nedeclarată.

În primul loc trebuie să reținem sporul populației trecute de 7 ani, între anii 1899—1930, care este de 1,973,443 suflete. Creșterea este de 42.0%. În acelaș timp numărul știutorilor de carte s'a urcat dela 1,032,743 la 3,720,646, adică o creștere de 2,687,903 ceea ce revine la 260.3%. Datorită creșterii însemnate a numărului știutorilor de carte, procentul lor se ridică dela 22.0% din 1899 la 39.3% în 1912 și 55.8% în 1930. În toate trei cazurile, cifrele sunt

Știința de carte în România la ultimele recensăminte

obținute prin operațiuni de recensământ și se referă la populația care a trecut de vârsta de 7 și 8 ani.

Creșterea este mai mare în epoca 1899-1912 decât în cea între 1912-1930. În epoca primă creșterea este de 17.3%, adică proporția știutorilor de carte în Vechiul Regat crește cu 1.3% anual, pe când între anii 1912-1930 creșterea anuală a știutorilor de carte este abia de 0.9%. Evenimentele anilor de război și dificultățile primilor ani de după războiu explică însă acest fenomen în mod suficient. Dacă luăm în considerare această epocă, putem afirma că tendința de creștere anuală de 1.3% s'a păstrat în ultimele trei decenii, cu excepția celor 5-6 ani de războiu și a anilor imediat următori.

Știutorii de carte din vechea Românie au fost deci la 1930 în proporție de 55.8%.

În România întregită situația dela data recensământului din 1930 a fost următoarea:

Numărul populației trecute de 7 ani . .	14,485,914
Numărul știutorilor de carte	8,213,592
In procente	57.0%

Prin unirea provinciilor alipite, numărul știutorilor de carte din România a crescut, urcându-se și procentul general dela 55.8% la 57.0%.

Nouile provincii nu au contribuit în măsură egală la creșterea numărului știutorilor de carte. Proporția știutorilor de carte în aceste provincii este în 1930 următoarea :

	In procente
Cadrilaterul	45.3%
Basarabia	38.1%
Bucovina	65.7%
Transilvania ²⁾	67.0%

Cadrilaterul și Basarabia dau o proporție redusă mult sub media țării, iar Bucovina și Transilvania, având o proporție mult mai urcată decât media țării, trebuiesc considerate ca factori de ameliorare a proporției știutorilor de carte din România.

Creșterea populației știutoare de carte pe provincii

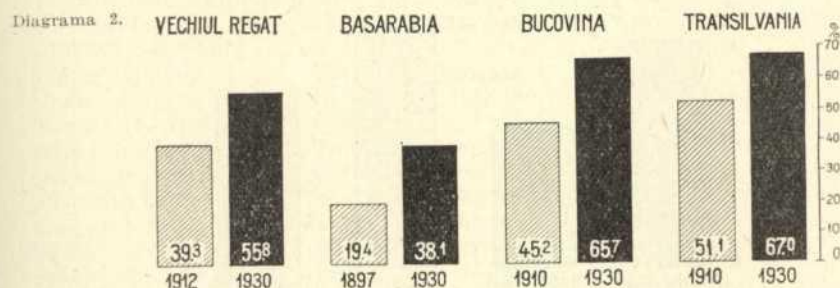

Diagrama Nr. 2 ne arată nu numai distribuția știutorilor de carte pe provinciile mari ale țării, ci și faptul că proporția știutorilor de carte a crescut considerabil în toate provinciile, păstrându-și însă fiecare provincie același rang și la 1930.

²⁾ Inclusiv Banatul și Crișana-Maramureș.

Analizând creșterea știutorilor de carte dela un recensământ la altul, constatăm următoarele:

TABELA B.

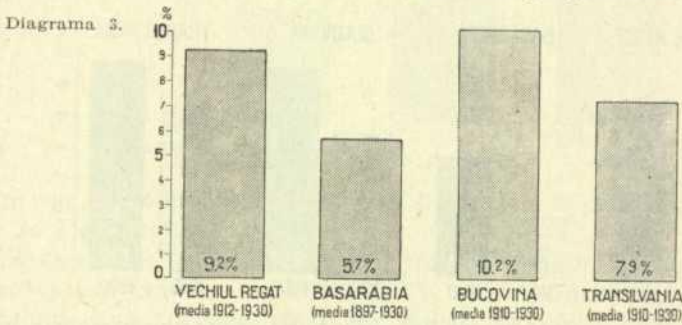
P R O V I N C I A	Proportia stiutorilor de carte la recensamantul:			Diferenta in ‰	In cãfi ani s'a produs diferenta	Cresterea decenialã pe pro- vincii in ‰
	Din 1930	Precedent				
Vechiul Regat	55.8	(1912)	39.3	16.5	18	9.2
Basarabia	38.1	(1897)	19.4	18.7	33	5.7
Bucovina	65.7	(1910)	45.2	20.5	20	10.2
Transilvania *)	67.0	(1910)	51.1	15.9	20	7.9

*) Inklusiv Banatul și Crișana-Maramureș.

Datele de mai sus reprezintă diferențele în proporția știutorilor de carte pe provincii dela un recensământ la altul. Recensămintele precedente s'au făcut în anii: 1912 în Vechiul Regat, 1910 în Transilvania și Bucovina și 1897 în Basarabia.

Calculând însă la bază decenială progresul făcut de fiecare provincie, constatăm o diferență considerabilă dela o provincie la alta. Progresul cel mai mare l-a făcut Bucovina, dând o creștere decenială de 10.2%.

Creșterea decenială a știutorilor de carte pe provincii, în procente

Vechiul Regat are un coeficient de progres de 9.2%, apreciabil mai urcat decât cel al Transilvaniei. Procesul de culturalizare este considerabil mai încet în Basarabia (5.7% în 10 ani).

Dobrogea figurează în datele Vechiului Regat, dar fără Cadrilater. In Cadrilater situația a fost următoarea:

CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

TABELA C.

Populația dela 7 ani în sus		Știutori de carte în ‰		Creșterea decenială
la 1910	la 1930	la 1910	la 1930	
215.201	297.441	27.9	45.4	8.7‰

Progresul școlar în Cadrilater în ultimele două decenii a fost apreciabil, depășind media întregii țări.

În *Basarabia* totalul știutorilor de carte se ridică la 38.1% din totalul populației trecută de 7 ani. Ultimele date, rezultate din singurul recensământ general de populație, executat de regimul rusesc în anul 1897, ne arată o proporție de 19.4% știutori de carte. Deci în 33 ani proporția știutorilor de carte s'a dublat, în vreme ce populația a sporit cu 46,6%.

Datele principale comparative din 1897 și 1930 sunt următoarele:

TABELA D.

		1897	1930	In ‰	
				1897	1930
Nr. populației de peste 7 ani . .		1.540.034	2.257.794		
Nr. bărbaților de peste 7 ani . .		792.199	1.114.832		
Nr. femeilor de peste 7 ani . .		747.835	1.142.962		
Creșterea populației			46-6 ⁰ / ₁₀		
Știutori de carte	Total	299.455	855.362	19.4	38.1
Știutori de carte	Bărbați	216.631	570.218	27.3	51.4
Știutori de carte	Femei	82.824	285.144	11.1	25.1
Știutori de carte în orașe	Total	95.604	197.274	39.4	62.6
Știutori de carte în orașe	Bărbați	64.179	112.501	51.0	72.3
Știutori de carte în orașe	Femei	31.425	84.773	26.9	53.1
Știutori de carte la sate	Total	203.851	658.088	15.7	34.1
Știutori de carte la sate	Bărbați	152.452	457.717	22.9	48.0
Știutori de carte la sate	Femei	51.399	200.371	8.1	20.6

Proporția știutorilor de carte crește în mijlociu cu 0.6% pe an, adică mult mai încet decât în celelalte provincii, deținând astăzi cea mai urcată cifră de neștiutori de carte din întreaga țară.

În special femeile din *Basarabia*, și cu deosebire cele dela sate, dau proporții excesive de neștiutori de carte. La 1897, din 630,886 sâtențe trecute de

7 ani numai 51,399 au știut să scrie și să citească, ceea ce revine la 8.1% femei știutoare de carte.

În *Transilvania* datele nu pot fi stabilite pentru suprafața de astăzi a provinciei, ci numai pe provinciile de odinioară a fostei Ungarii. Numai *Transilvania* propriu zisă are întinderea dinainte de războiu. În această provincie, care are 16 din cele 23 județe de peste Carpați, situația știutorilor de carte a fost următoarea:

(În 1900 și 1910 la populația trecută de 6 ani, iar în 1930 la populația dela 7 ani în sus).

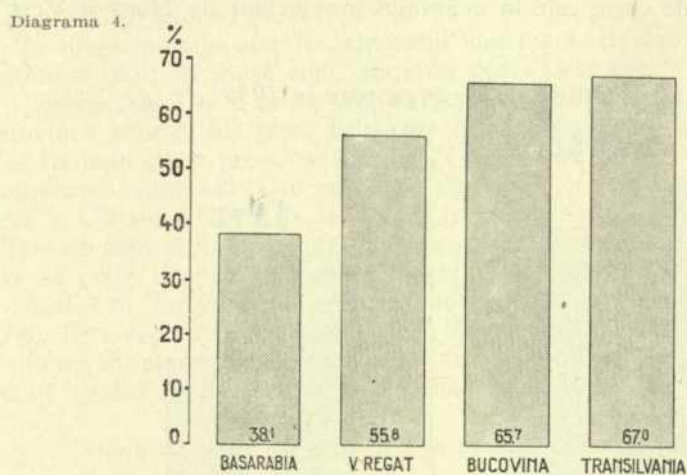
1900	41.5%
1910	50.5%
1930	68.3%

Știința de carte progresează dela 1900 la 1910 cu 9%, adică cu 0.9% pe an. În anii războiului și ai revoluției, adică între 1914-1919 — timp de 5 ani — nu putem admite nici un progres din cauza descompletării personalului didactic. Deci progresul dintre 1910-1930 cade asupra primilor 5 ani anteriori războiului și a primului deceniu de după războiu.

Cum la noi nu s'a executat un recensământ general la 1920, rămâne un punct nelămurit și starea culturală a populației țării în momentul unirii tuturor provinciilor, și nu se va putea niciodată stabili, printr'o metodă științifică directă, progresul realizat de aceste provincii în ultimul deceniu de după unire. Suntem deci nevoiți să recurgem la evaluări. În cazul de față, procentul anual de progres pentru cei 15 ani de pace, între 1910-1930 a fost de 1.2% față de 0.9% din deceniul 1900-1910. În fosta Ungarie știința de carte a progresat mai încet înainte de 1910 decât în *Transilvania* (7.9% în 10 ani). Iar dela 1910-1930 *Ungaria* a progresat considerabil numai datorită faptului că i-au fost luate provinciile care aveau o proporție de știutori de carte inferioară regiunilor neaoșe ungurești, rămase *Ungariei*. La 1910 întreaga *Ungarie* (inclusiv *Transilvania*) avea 58.9% știutori de carte din populația de peste 6 ani. La 1930 această proporție se urcă la 84.8%. Deci o diferență de 25.9%. Dar, din cifrele oficiale ungurești se constată că știința de carte a populației *Ungariei* de astăzi a progresat dela 1920 la 1930 abea cu 5.6%, adică dela 84.8% la 90.4%. Și este evident, că nici în deceniul de războiu, 1910-1920, populația maghiară nu a putut progresa mai rapid d'în punctul de vedere al învățământului.

Examenul acestor date este deosebit de important pentru noi, pentru că stabilirea progresului cultural realizat de populația *Ungariei* de astăzi, ne servește la compararea acestui progres cu cel al *Transilvaniei*, asupra căreia nu avem date statistice din 1920. Totuși, având în vedere faptele analizate mai sus, rezultă că *Transilvania* a progresat considerabil în deceniul 1920-1930, proporția știutorilor de carte urcându-se la 68.3% față de 50.5% din 1910 și față de 1920, când proporția știutorilor de carte nu a putut fi decât în jurul lui 55.0%.

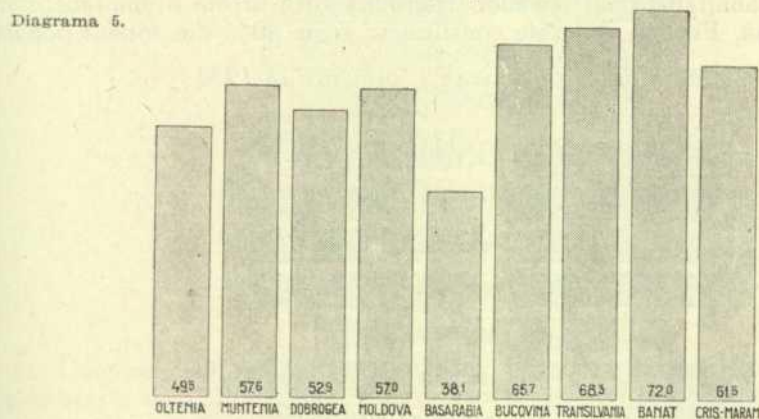
Știința de carte pe provinciile mari istorice în 1930

Examinând pe provincii situația știutorilor de carte, constatăm că Banatul este provincia cu cea mai mare proporție de știutori de carte (72.0%).

Dintre provinciile Vechiului Regat, situația cea mai rea o are Oltenia, iar

Știința de carte pe provincii în 1930

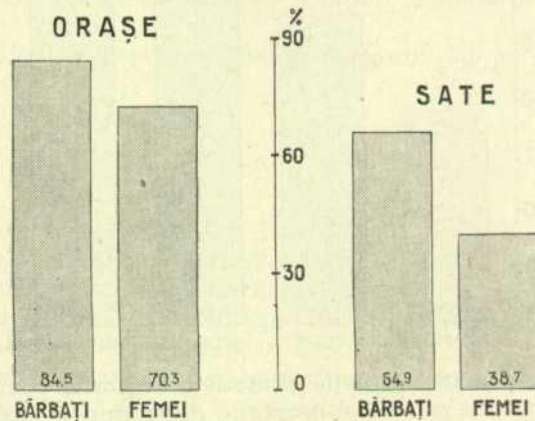
cea mai bună Muntenia. Situația Munteniei se datorește preponderenței numerice a populației urbane, care este de un nivel cultural mai ridicat decât populația rurală.

Diagrama Nr. 5 ne demonstrează un fapt care era bine cunoscut de opinia publică pe bază de intuiție și documentare indirectă. Cifrele recensământului

confirmă în totul ceea ce s'a știut și până aci fără cunoaștere statistică. Repartizarea știutorilor de carte este în avantajul provinciilor de Nord și Vest față de restul țării.

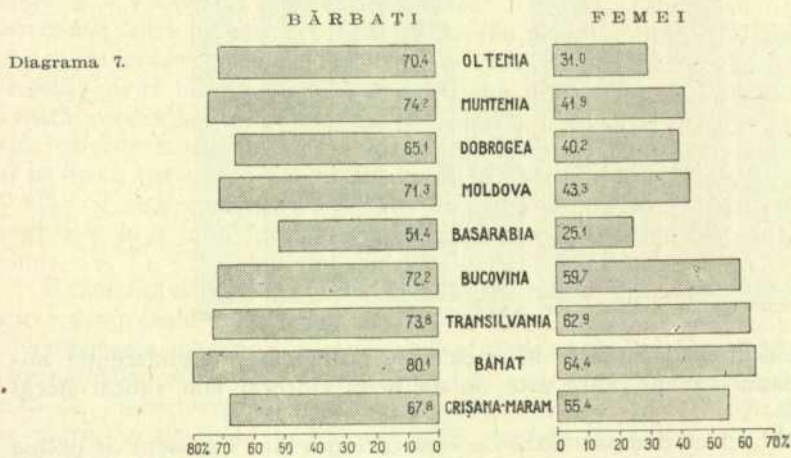
Știutorii de carte pe sexe în 1930

Diagrama 6.

Atât la sate, cât și la orașe, bărbații au o proporție mult mai ridicată de știutori de carte, decât femeile. Disproporția este cu deosebire izbitoare la sate. De fapt, analfabetismul femeilor determină cifra urcată a analfabetismului din România. Femeile din sate constituiesc peste 40% din totalul popula-

Știința de carte pe sexe și provincii în 1930

ției țării dela 7 ani în sus. Și acest număr considerabil de femei dă o proporție de abia 38.7% știutori de carte.

În orașe situația este incomparabil mai bună. Evident, o mare parte din analfabeții găsiți la orașe sunt imigranți veniți dela sate.

Diagramele 7 și 8 arată proporția știutorilor de carte pe fiecare din cele 9 provincii istorice ale țării. Prima ne arată proporția știutorilor de carte pe sexe. Bărbații au o proporție de 80.1% în Banat și 51.4% în Basarabia. O disproporție exagerată între proporția bărbaților și a femeilor știutori de carte, găsim în Oltenia (70.4% la 31.0%) și în Basarabia (51.4% la 25.1%). Numai în Transilvania și în Bucovina găsim un procent mai important de femei știitoare de carte, care să se apropie de cel al bărbaților.

Astfel în Transilvania proporția între bărbați și femei este de 73.8% la 62.9%. Este remarcabil și faptul că în Banat unde avem cel mai mare număr de știutori de carte din întreaga țară, atât la bărbați cât și la femei, există o distanță destul de mare între cele două sexe (80.1% la 64.4%).

Știința de carte pe provincii în mediul urban și rural la 1930

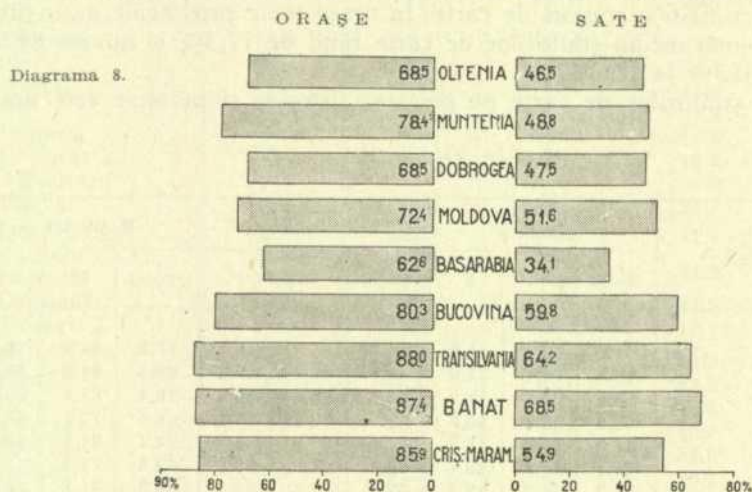
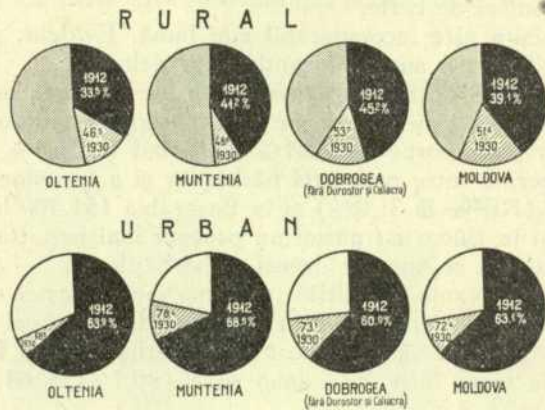

Diagrama Nr. 8 ne arată proporția știutorilor de carte pe provincii la sate și la orașe, iar diagrama Nr. 9 arată situația știutorilor de carte pe mediul rural și urban în provinciile Vechiului Regat în comparație cu datele recensământului din 1912. La sate proporția știutorilor de carte în Vechiul Regat a crescut dela 32.6% la 49.3%, iar la orașe dela 65.9% la 75.4%. Aceasta denotă un progres considerabil la sate și o creștere minimală la orașe. În special trebuie remarcat progresul realizat de satele din Moldova și de orașele din Dobrogea și Muntenia (Capitala).

Creșterea numărului știutorilor de carte în provinciile Vechiului Regat
Diagrama 9.

Populația rurală cea mai instruită dintre provinciile Vechiului Regat o are Moldova, cu 51.6% știutori de carte. În orașe toate provinciile au o situație destul de bună, media știutorilor de carte fiind de 77.3% și anume 84.5% la bărbați și 70.3% la femei.

Proporția știutorilor de carte pe provincii istorice și pe sexe este următoarea:

In procente

TABELA E.

PROVINCIA	Rural și urban Întrunite			Mediu rural			Mediu urban		
	Total	M.	F.	Total	M.	F.	Total	M.	F.
România	57.0	69.2	45.5	51.3	64.9	38.7	77.3	84.5	70.3
Oltenia	49.6	70.4	31.0	46.5	68.5	27.4	68.5	81.8	55.8
Muntenia	57.6	74.2	41.9	48.8	68.5	30.4	78.4	87.4	69.6
Dobrogea	52.9	65.1	40.2	47.5	60.7	34.1	68.5	77.1	58.9
Moldova	57.0	71.3	43.3	51.6	67.6	36.3	72.4	81.6	63.3
Basarabia	38.1	51.4	25.1	34.1	48.0	20.6	62.6	72.3	53.1
Bucovina	65.7	72.2	59.7	59.8	67.1	53.2	80.3	84.8	76.1
Transilvania	68.3	73.8	62.9	64.2	73.4	58.1	88.0	90.0	86.0
Banat	72.0	80.1	64.4	68.5	77.7	59.9	87.4	90.7	84.2
Crișana-Maramureș ..	61.5	67.8	55.4	54.9	62.4	47.7	85.9	88.0	83.8

Din tabloul de mai sus rezultă inferioritatea culturală vădită a sexului feminin față de cel masculin, în special în Oltenia, Muntenia și Basarabia, atât la sate, cât și la orașe. În Transilvania, Banat, Crișana-Maramureș, precum și în Bucovina diferența pe sexe este considerabil mai mică.

Dăm în tabela ce urmează procentul știutorilor de carte pe județe.

CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

Distribuția procentuală a știutorilor de carte pe provincii și județe, conform rezultatelor recensământului din 1930 și recensămintelor anterioare.

TABELA F.

PROVINCII ȘI JUDEȚE	ȘTIUTORI DE CARTE			Știutori de carte după recensămân- tul precedent	Diferența dintre recensămân- tul din 1930 și cel precedent
	Bărbați	Femei	T o t a l		
ROMÂNIA	69.2	45.5	57.0	39.3	17.7
OLTENIA	70.4	31.0	49.5	33.5	16.0
Dolj	70.2	32.2	50.4	33.3	17.1
Gorj	72.8	28.3	48.5	33.3	15.2
Mehedinți	70.0	29.3	48.3	32.5	15.8
Romanați	69.0	32.2	49.5	32.4	17.1
Vâlcea	71.2	31.9	50.3	36.5	13.8
MUNTENIA ...	74.2	41.9	57.6	41.2	16.4
Argeș	73.7	34.4	52.9	36.6	16.3
Brăila	81.0	57.3	69.0	55.1	13.9
Buzău	72.8	35.5	53.6	36.7	16.9
Dâmbovița	72.7	34.6	53.1	36.5	16.6
Ialomița	73.9	41.2	57.3	43.4	13.9
Ilfov	80.8	58.7	69.6	54.8	14.8
Mușcel	78.8	44.9	61.0	44.1	16.9
Olt	66.9	24.4	44.4	28.1	16.3
Prahova	75.8	40.8	58.0	40.9	17.1
R. Sărat	77.1	46.0	61.1	42.9	18.2
Teleorman	64.3	26.2	44.5	29.6	14.9
Vlașca	58.3	19.3	38.3	24.7	13.6
DOBROGEA ...	65.1	40.2	52.9	37.9	15.0
Caliacra	65.9	42.0	54.2	27.9	26.3
Durostor	51.6	25.4	38.4		10.5
Constanța	74.0	51.2	63.1	44.8	18.3
Tulcea	67.2	41.4	54.2	45.7	8.5
MOLDOVA	71.3	43.3	57.0	39.1	17.9
Bacău	67.0	38.0	52.4	33.0	19.4
Baia	69.7	41.7	55.4	46.3	9.1
Botoșani	68.9	40.3	54.0	35.3	18.7
Covurlui	81.4	58.3	69.6	56.6	13.0
Dorohoi	63.9	32.2	47.5	28.4	19.1
Fălciu	72.5	43.3	57.5	39.8	17.7
Iași	74.1	50.8	62.2	47.6	14.6
Neamț	74.2	48.5	60.9	42.7	18.2
Putna	74.7	44.6	59.6	43.3	16.3
Roman	63.3	40.5	54.6	33.1	21.5
Tecuci	71.4	40.3	55.6	39.0	16.6
Tutova	71.8	43.5	57.4	42.0	15.4
Vaslui	65.7	35.2	50.3	30.9	19.4
BASARABIA ...	51.4	25.1	38.1	19.4	18.7
Bălți	44.0	20.0	31.9	12.5	19.4
Cahul	47.1	21.2	34.1	20.5	13.6

PROVINCII ȘI JUDEȚE	ȘTIUTORI DE CARTE ÎN 1930			Știutori de carte după recensămân- tul precedent	Diferența dintre recensămân- tul din 1930 și cel precedent
	Bărbați	Femei	T o t a l		
Cetatea Albă ...	67.3	43.3	55.0	32.8	22.2
Hotin	43.6	16.6	29.7	13.7	16.0
Ismail	61.5	30.8	40.2	20.5	25.7
Lăpușna	53.0	28.6	40.7	25.0	15.7
Orhei	46.6	17.8	32.1	15.1	17.0
Soroca	51.2	24.2	37.5	13.9	23.6
Tighina	60.3	23.0	36.5	20.0	16.5
BUCOVINA ...	72.2	59.7	65.7	45.2	20.5
Câmpulung	76.6	67.2	71.7	—	—
Cernăuți	75.5	62.6	68.8	—	—
Rădăuți	71.0	58.1	64.3	—	—
Storojineț	63.9	50.5	56.9	—	—
Suceava	73.1	60.9	66.8	—	—
TRANSILVANIA	73.8	62.9	68.3	50.5	17.8
Alba	71.1	57.1	64.0	40.8	23.2
Brașov	89.7	84.1	86.9	82.8	4.1
Ciuc	80.4	72.1	76.4	58.9	17.5
Cluj	69.6	59.5	64.5	35.6	28.9
Făgăraș	86.7	72.3	79.5	58.8	20.7
Hunedoara	61.4	42.5	51.8	33.9	17.9
Mureș	74.7	63.9	69.2	51.1	18.1
Năsăud	72.4	61.6	66.9	52.8	14.1
Odorhei	87.6	82.3	85.0	69.1	15.9
Sălaj	70.4	59.4	64.8	41.5	23.3
Sibiu	87.9	82.6	85.2	70.2	15.0
Someș	55.8	41.7	48.8	28.6	20.2
Târnava Mare ..	86.5	80.9	83.7	69.1	14.6
Târnava Mică ..	74.1	62.8	68.3	49.8	18.5
Trei Scaune	86.4	82.2	84.2	66.9	17.3
Turda	63.8	40.2	56.4	37.1	19.3
BANAT	80.1	64.4	72.0	57.9	14.1
Caraș	75.8	53.4	64.2	50.7	13.5
Severin	73.4	50.1	61.6	—	10.9
Timiș	85.0	75.3	80.0	34.9	45.1
CRIȘANA-MARAM.	67.8	55.4	61.5	49.4	12.1
Arad	76.5	61.9	69.0	47.0	22.0
Bihor	65.5	54.4	59.9	51.5	8.4
Maramureș	45.1	31.4	38.0	26.8	11.2
Satu-Mare	70.9	60.0	65.4	55.0	10.4

Pentru cifrele recensămintelor precedente s'au folosit următoarele surse:
a) Pentru Vechiul Regat (fără Caliacra și Durostor); Recens. din 1912. b) Pentru Caliacra și Durostor; Recens. bulgăresc din 1910. c) Pentru Transilvania și Bucovina; Recens. ungar și austriac din 1910. d) Pentru Basarabia; Recens. rusec din 1897.

CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

În tabela de mai sus am trecut datele privitoare la știința de carte pe județe în comparație cu datele recensămintelor precedente.

În primul loc remarcăm disproporția dintre știutorii de carte bărbați și femei din județul Gorj în 1930. Într'adevăr, pe câtă vreme dintre bărbați 72.8% sunt știutori de carte, printre femei abea 28.3% știu carte. Disproporție mare mai găsim și în județele Olt, Teleorman și în județele din Basarabia. Cea mai mare apropiere între proporția știutorilor de carte bărbați și cea a femeilor o găsim în județul Trei Scaune, unde la 86.4% știutori de carte bărbați găsim 82.2% știutori de carte femei.

Dintre toate județele țării, cel mai înalt procent de știutori de carte îl are județul Brașov: 86.9%, fiind urmat de județul Sibiu (85.2%), județul Odorhei (85.0%), Trei Scaune (84.2%), Târnava Mare (83.7%), toate având proporție de peste 80%.

Județele cu bărbați știutori de carte de peste 80%, sunt — în afară de cele de mai sus — județul Brăila (81.0%), Ilfov (80.8%), Covurlui (81.4%), Ciuc (80.4%), Făgăraș (86.7%) și Timiș (85.0%).

Femeile au un procent mult mai redus de știutoare de carte și abea ating 50% în județele Brăila, Ilfov, Iași, Constanța și Covurlui din Vechiul Regat, în toate județele din Bucovina și în toate cele de dincolo de Carpați cu excepția județelor Hunedoara, Turda, Someș și Maramureș. În Basarabia și în Oltenia nici un județ nu are proporție de 50% femei știutoare de carte.

Județele cu femei de nivel cultural cel mai ridicat în fiecare provincie, sunt următoarele:

TABELA G.

PROVINCII	JUDEȚE	%
Oltenia	Dolj și Romanați	32.2%
Muntenia	Ilfov (incl. București)	58.7%
Dobrogea	Constanța	51.2%
Moldova	Covurlui	58.3%
Basarabia	Cetatea Albă	43.3%
Bucovina	Câmpulung	67.2%
Transilvania	Brașov	84.1%
Banat	Timiș	75.3%
Crișana-Maramureș	Arad	61.9%

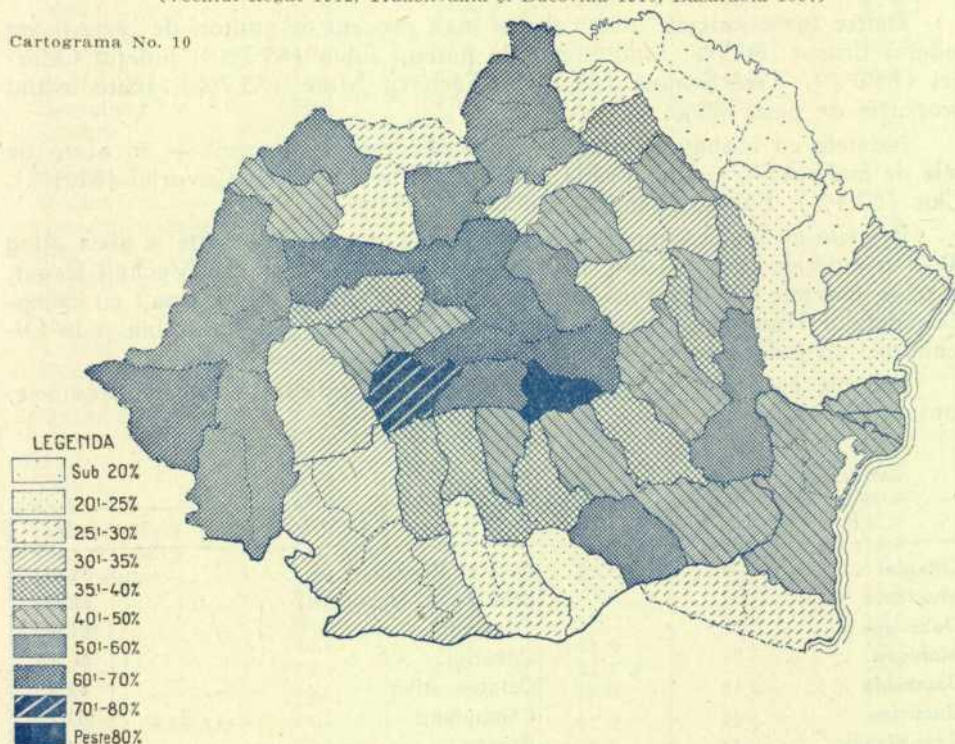
În unele județe femeile sunt în mare majoritate analfabete. Aceasta se poate afirma cu deosebire despre județele din Basarabia și din câmpia Dunării. În județul Hotin găsim abea 16.6% femei știutoare de carte, în județul Orhei 17.8% și în județul Vlașca 19.3%.

Ultima coloană a tabelii F. ne arată creșterea procentului știutorilor de carte pe județe dela recensămintele precedente până la 1930. Reamintim, că pentru Vechiul Regat avem recensământul din 1912, pentru Basarabia cel din 1897, iar pentru rest (inclusiv Cadrilaterul) cel din 1910. Modificarea cu privire la știința de carte a populației între ultimele două recensăminte se demonstrează prin cartogramele Nr. 10 și 11.

Știutori de carte pe județe înainte de războiu

(Vechiul Regat 1912, Transilvania și Bucovina 1910, Basarabia 1897)

Cartograma No. 10

Este adevărat, că procentul știutorilor de carte este încă foarte scăzut în România. Dar ceea ce interesează mai mult decât situația de astăzi este viteza, cu care crește proporția științei de carte an de an. Sperăm, că în viitor, recensămintele generale de populație se vor face la intervale regulate de timp, astfel încât la fiecare 10 ani vom putea verifica eficacitatea aparatului nostru de învățământ public. În momentul de față comparația se face

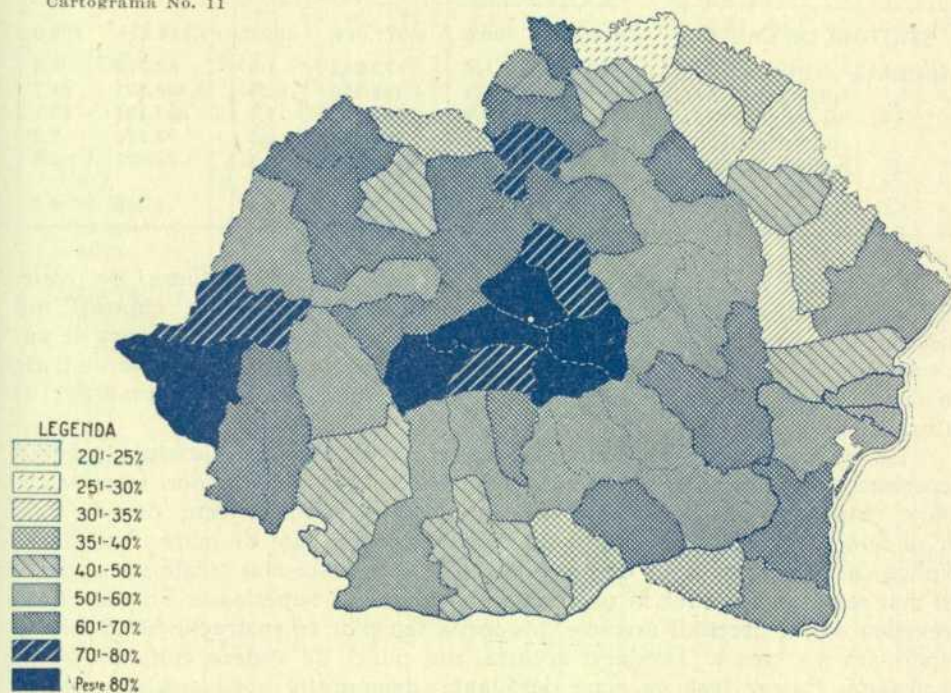
CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

pentru intervale de timp deosebite pentru fiecare provincie. Totuși putem să ne dăm seama de progresul ce s'a realizat în ultimele două decenii.

În Vechiul Regat, în special județele Moldovei au progresat mult. Transilvania, Banatul, Crișana și Bucovina se apropie de o limită superioară, dela care în sus progresul nu se mai poate realiza decât foarte încet. În scurtă vreme județele acestor provincii vor avea o proporție de știutori de carte în jurul lui 80%.

Știutori de carte pe județe în 1930

Cartograma No. 11

Județul Brașov ne demonstrează că odată atinsă o limită înaltă (82.8% în 1910) două decenii de activitate didactică intensă nu pot urca procentul știutorilor de carte mai mult decât cu 4.1% (86.9% în 1930). Brașovul este încontestabil cel mai bine instruit județ al țării. Instrucția bună o are acest județ din timpuri vechi, și nu dela 1910 încoa. Numai județele Odorhei și Trei Scaune, cari au o mare proporție de știutori de carte, își datorează această situație eforturilor depuse în ultimele două decenii.

Gradul de instrucție. Pentru caracterizarea gradului de instrucție, la prelucrarea materialului s'au stabilit șase grupuri, cari permit o urmărire mai apropiată a problemei, fără a putea totuși oferi detaliile, cari, din punct de vedere al organizării învățământului, ne sunt atât de mult solicitate.

Datele principale sunt următoarele:

TABELA H.

	TOTAL		BĂRBATI		FEMEI	
	Cifre absolute	Procente	Cifre absolute	Procente	Cifre absolute	Procente
ȘTIUTORI DE CARTE	8.213.592	100.0	4.871.064	100.0	3.342.528	100.0
Instrucție extrașcolară ..	125.435	1.5	72.662	1.5	52.773	1.6
„ primară	6.987.811	85.1	4.153.990	85.3	2.833.821	84.7
„ secundară	705.108	8.6	367.727	7.5	337.381	10.1
„ profesională ..	262.231	3.2	169.857	3.5	92.374	2.8
„ universitară ..	90.653	1.1	69.632	1.4	21.021	0.6
„ în alte școli superioare	42.354	0.5	37.196	0.8	5.158	0.2

După cum arată tabela de mai sus, din cei 8,213,592 știutori de carte, 85.1% au numai instrucție primară. În această cifră sunt cuprinși toți acei cari sunt știutori de carte și au umblat la școala primară, indiferent de numărul claselor terminate. Ei dau covârșitoarea majoritate a știutorilor de carte nu numai la sate, unde instrucția începe și se termină cu școala primară, ci și la orașe.

La cei cu instrucție secundară (indiferent de numărul claselor) există o deosebire considerabilă între proporția femeilor și cea a bărbaților. În cifre absolute, numărul bărbaților cari au instrucție secundară este de 367.727, iar al femeilor de 337,381, adică un număr aproape egal de mare. Aceasta se explică cu marea populație de eleve la școlile secundare nou create și cu numărul mai redus al femeilor la universitate și în școlile superioare. Se poate însă prevedea că, în deceniul următor, proporția femeilor cu instrucție secundară și superioară va crește. Tendința aceasta, din punct de vedere cultural, trebuie încurajată. Ea are însă un mare desavantaj demografic și eugenic, asupra căruia nu putem stărui aci. Amintim doar în treacăt că, proporția căsătoriilor este mai mică la femeile cu instrucție superioară și tot așa și proporția nașterilor. Aceasta înseamnă reducerea grupului de femei de calitate superioară dela funcțiunile maternale, ceea ce reduce în mod fatal și matematic proporția progeniturilor cu calități superioare. Evident, această preocupare nu poate fi neglijată, ci ya trebui studiată pe toate laturile spre a se putea cunoaște exact influența ce o exercită școlaritatea și intrarea femeilor în profesiune, din punct de vedere eugenic și demografic.

În grupul celor cu pregătire superioară (universități și alte școli supe-

Distribuția procentuală a știutorilor de carte după gradul de instrucție
(date provizorii: 1930)

TABELA I.

PROVINȚII ȘI JUDEȚE	Sex	U R B A N						R U R A L					
		Extra scolară	Primară	Secundară	Profesio- nală	Universi- tară	Alte scoli su- perioare	Extra scolară	Primară	Secundară	Profesio- nală	Universi- tară	Alte scoli su- perioare
ROMÂNIA	TOT.	2.3	66.3	19.5	7.5	2.9	1.5	1.2	93.0	4.0	1.4	0.3	0.1
	M	2.1	65.8	17.3	8.4	4.0	2.4	1.2	92.5	4.0	1.7	0.5	0.1
	F	2.5	66.7	22.2	6.5	1.7	0.4	1.1	93.8	4.1	0.9	0.1	0.0
OLTENIA	TOT.	0.9	71.0	15.2	9.1	2.4	1.4	0.6	93.8	3.2	2.1	0.2	0.1
	M	0.8	71.6	12.8	9.8	2.9	2.1	0.5	93.2	3.5	2.4	0.3	0.1
	F	1.2	70.0	18.7	8.2	1.6	0.3	0.6	95.3	2.7	1.3	0.1	0.0
Dolj		0.8	67.4	18.0	9.4	2.7	1.7	0.7	94.4	3.1	1.6	0.2	0.0
Gorj		0.7	66.1	18.9	10.1	2.8	1.4	0.4	93.2	3.5	2.7	0.2	0.0
Mehedinți ..		1.8	70.5	12.6	11.5	2.1	1.5	0.4	93.2	3.1	2.9	0.3	0.1
Romanați ..		0.8	76.5	12.2	7.9	1.7	0.9	0.5	93.8	3.6	1.8	0.2	0.1
Vâlcea		0.7	79.2	10.7	6.4	2.1	0.9	0.4	94.5	3.1	1.7	0.2	0.1
MUNTENIA	TOT.	1.9	66.5	16.2	9.4	3.7	2.3	0.5	94.3	3.1	1.8	0.2	0.1
	M	1.5	66.8	13.8	9.7	4.6	3.6	0.5	94.0	3.1	2.0	0.3	0.1
	F	2.4	66.1	19.3	9.0	2.5	0.7	0.5	94.8	3.2	1.4	0.1	0.0
Argeș		1.6	64.4	17.5	12.2	2.8	1.5	0.5	94.6	2.8	1.9	0.2	0.0
Brăila		1.1	72.5	15.6	8.0	1.9	0.9	0.4	94.5	3.0	1.8	0.2	0.1
Buzău		1.0	71.5	15.5	7.7	3.0	1.3	0.3	93.7	3.8	1.8	0.3	0.1
Dâmbovița ..		2.7	69.9	16.3	7.1	2.1	1.9	0.6	94.4	3.0	1.6	0.3	0.1
Ialomița		0.5	79.6	10.7	7.3	1.2	0.7	0.1	95.6	2.7	1.3	0.2	0.1
Muscel		0.9	70.3	16.6	8.2	2.5	1.5	0.5	93.5	3.5	2.1	0.3	0.1
Ilfov		2.3	63.1	17.3	9.9	4.5	2.9	0.4	94.8	2.9	1.6	0.2	0.1
Olt		1.7	63.2	15.9	13.9	3.3	2.0	0.6	93.0	4.0	2.0	0.3	0.1
Prahova		1.4	71.3	13.9	9.9	2.1	1.4	0.5	92.9	3.4	2.6	0.3	0.3
R. Sărat		1.0	70.7	13.1	11.1	2.9	1.2	0.2	95.2	2.7	1.7	0.2	0.0
Teleorman ..		0.4	79.9	12.5	5.2	1.6	0.4	0.6	95.6	2.6	1.1	0.1	0.0
Vlașca		1.7	74.3	12.5	8.9	1.8	0.8	0.8	93.3	3.7	1.9	0.3	0.0
DOBROGEA	TOT.	1.4	73.3	17.5	5.3	1.6	0.9	0.9	94.1	3.8	1.0	0.1	0.1
	M	1.3	73.0	16.2	6.2	1.9	1.4	1.0	93.4	4.3	1.1	0.1	0.1
	F	1.5	73.8	19.3	4.1	1.1	0.2	0.9	95.2	3.1	0.7	0.1	0.0
Caliacra		1.5	63.5	29.5	3.6	1.4	0.5	0.6	93.3	5.3	0.7	0.1	0.0
Constanța ..		1.4	74.4	13.6	7.6	1.7	1.3	0.9	93.9	3.6	1.4	0.2	0.0
Durostor		1.5	71.9	20.6	3.7	1.8	0.5	1.4	93.1	4.4	1.0	0.1	0.0
Tulcea		1.1	81.1	12.8	3.0	1.4	0.6	1.0	95.9	2.2	0.7	0.1	0.1
MOLDOVA	TOT.	2.2	70.0	15.2	9.0	2.6	1.0	0.6	93.8	3.4	1.8	0.3	0.1
	M	2.0	70.4	13.8	9.1	3.1	1.6	0.6	93.7	3.4	1.9	0.3	0.1
	F	2.5	69.6	16.9	8.8	1.9	0.3	0.6	94.2	3.5	1.5	0.2	0.0

PROVINȚII ȘI JUDEȚE	Sex	U R B A N						R U R A L					
		Extra școlară	Primară	Secundară	Profesio- nală	Universi- tară	Alte școli su- perioare	Extra școlară	Primară	Secundară	Profesio- nală	Universi- tară	Alte școli su- perioare
Bacău		1.7	71.8	14.8	8.1	2.5	1.1	0.9	92.9	3.7	2.1	0.3	0.1
Baia		1.8	75.4	13.1	7.2	1.8	0.7	0.5	94.6	3.0	1.6	0.2	0.1
Botoșani ..		3.1	75.6	11.9	6.6	2.0	0.8	0.8	94.0	3.5	1.4	0.2	0.1
Covurlui ..		2.4	67.3	16.7	10.6	1.9	1.1	0.5	93.3	3.9	2.0	0.3	0.0
Dorohoi		2.0	80.4	10.3	5.1	1.8	0.4	0.6	94.1	3.6	1.4	0.3	0.0
Fălciu		0.9	70.8	13.5	11.7	2.6	0.5	0.5	92.8	4.2	2.2	0.2	0.1
Iași		3.7	62.4	18.7	9.3	4.5	1.4	0.8	93.7	3.2	1.9	0.3	0.1
Neamț		1.7	74.8	11.7	9.4	1.7	0.7	0.7	94.8	2.7	1.5	0.2	0.1
Putna		1.3	74.0	12.6	9.2	2.0	0.9	0.5	94.4	3.1	1.6	0.3	0.1
Roman		0.6	70.0	16.0	9.6	2.5	1.3	0.3	95.3	2.6	1.6	0.2	0.0
Tecuci		0.9	70.7	15.5	9.4	2.4	1.1	0.5	93.2	3.9	2.0	0.3	0.1
Tutova		0.6	66.2	19.3	9.6	3.0	1.3	0.6	94.0	3.4	1.8	0.2	0.0
Vaslui		2.4	68.5	16.4	9.4	2.5	0.8	0.9	93.0	3.8	1.9	0.3	0.1
BASARABIA	TOT.	9.3	57.9	23.7	5.3	2.8	1.0	4.6	87.3	6.1	1.5	0.4	0.1
	M	8.8	61.6	19.3	5.4	3.3	1.6	4.4	88.4	5.1	1.6	0.4	0.1
	F	10.0	52.9	29.5	5.2	2.1	0.3	5.2	84.9	8.3	1.2	0.4	0.0
Bălți		17.2	50.0	24.6	4.4	2.7	1.1	5.6	85.2	7.1	1.6	0.4	0.1
Cahul		6.4	64.5	23.4	2.9	2.4	0.4	2.9	91.2	4.7	0.8	0.3	0.1
Hotin		15.5	56.6	19.2	5.3	2.8	0.6	10.1	80.7	6.6	1.9	0.6	0.1
Cetatea Albă		4.0	66.3	21.3	5.0	2.5	0.9	1.7	92.2	5.0	0.7	0.3	0.1
Ismail		3.6	71.0	19.6	3.1	1.9	0.8	2.3	93.4	3.0	0.6	0.2	0.0
Lăpușna ..		10.9	50.3	27.2	6.6	3.5	1.5	2.9	89.3	5.7	1.6	0.4	0.1
Orhei		9.6	59.7	20.9	5.8	3.3	0.7	5.6	83.7	7.0	2.9	0.7	0.1
Soroca		12.6	46.5	30.6	6.8	2.8	0.7	6.0	83.2	8.1	2.0	0.5	0.2
Tighina		9.6	62.1	20.0	5.5	2.1	0.7	4.0	88.4	5.8	1.3	0.4	0.1
BUCOVINA	TOT.	2.7	69.8	18.7	4.6	3.4	0.8	1.2	94.2	3.3	0.9	0.3	0.1
	M	2.6	67.3	17.7	5.7	5.4	1.3	1.4	93.1	3.7	1.1	0.6	0.1
	F	2.8	72.4	19.9	3.4	1.3	0.2	1.1	95.4	2.9	0.5	0.1	0.0
Câmpulung ..		1.1	81.3	12.3	3.3	1.7	0.3	0.5	95.1	3.0	1.0	0.3	0.1
Cernăuți ..		3.3	64.8	21.0	5.6	4.3	1.0	1.5	94.0	3.3	0.7	0.4	0.1
Rădăuți ..		2.1	73.6	19.3	2.6	1.9	0.5	1.1	94.9	2.9	0.8	0.3	0.0
Storjineț ..		2.8	79.3	12.8	2.7	2.1	0.3	1.8	93.2	3.6	0.9	0.4	0.1
Suceava ..		1.6	74.2	17.2	3.5	3.1	0.4	0.8	94.0	3.7	1.1	0.3	0.1
TRANSIL- VANIA	TOT.	1.2	62.0	25.6	6.4	3.2	1.6	0.8	93.2	4.3	1.1	0.4	0.2
	M	1.3	58.4	24.4	8.0	5.2	2.7	0.9	92.1	4.5	1.5	0.8	0.2
	F	1.2	65.8	26.9	4.7	1.0	0.4	0.7	94.5	4.1	0.6	0.1	0.0
Alba		1.9	65.1	24.1	4.7	2.9	1.3	1.4	91.6	5.0	1.3	0.6	0.1
Brașov		1.0	61.4	24.2	9.5	2.1	1.8	0.4	91.6	4.8	2.5	0.4	0.3
Ciuc		0.7	69.8	23.8	3.0	2.0	0.7	0.8	92.3	5.7	0.8	0.3	0.1

CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

PROVINȚII ȘI JUDEȚE	Sex	U R B A N						R U R A L					
		Extra scolară	Primară	Secundară	Profesio- nală	Universi- tară	Alte scoli su- perioare	Extra scolară	Primară	Secundară	Profesio- nală	Universi- tară	Alte scoli su- perioare
Cluj		1.2	57.5	26.2	7.0	5.9	2.2	1.0	93.8	3.9	0.7	0.5	0.1
Făgăraș ..		0.7	60.5	26.6	8.4	2.4	1.4	0.2	94.3	3.3	1.6	0.5	0.1
Hunedoara .		1.1	68.1	22.3	5.6	1.9	1.0	1.2	90.3	6.2	1.6	0.5	0.2
Mureș		1.5	61.0	29.1	4.9	2.2	1.3	0.8	94.2	3.7	0.7	0.3	0.3
Năsăud		0.7	55.5	32.2	6.9	3.4	1.3	0.5	95.1	3.0	0.9	0.3	0.2
Odorhei ...		0.9	60.4	30.4	4.2	3.3	0.8	0.4	94.6	4.0	0.5	0.4	0.1
Sălaj		0.7	70.1	23.9	2.6	2.1	0.6	0.8	94.8	3.3	0.6	0.4	0.1
Sibiu		2.6	56.8	25.9	9.1	2.3	3.3	0.6	94.0	3.4	1.4	0.4	0.2
Someș		1.3	66.5	24.1	4.0	3.2	0.9	2.2	91.6	4.6	0.8	0.7	0.1
Târn.-Mică .		0.7	70.5	19.6	5.8	2.4	1.0	0.3	94.4	3.3	1.4	0.5	0.1
Târn.-Mare .		0.3	59.0	28.8	6.4	4.8	0.7	0.3	94.7	3.7	0.7	0.5	0.1
Trei-Scaune		0.9	61.3	30.3	4.1	2.4	1.0	0.5	91.8	6.2	1.0	0.4	0.1
Turda		1.0	64.1	25.9	6.1	2.2	0.7	1.5	91.3	5.2	1.3	0.5	0.2
BANAT ...	TOT.	1.3	64.9	24.5	5.8	2.0	1.5	0.8	93.3	4.6	0.8	0.4	0.1
	M	1.4	62.0	22.2	8.4	3.3	2.7	0.9	92.4	4.7	1.2	0.6	0.2
	F	1.3	67.9	26.8	3.2	0.6	0.2	0.7	94.3	4.6	0.3	0.1	0.0
Caraș		0.9	74.9	19.3	2.8	1.3	0.8	1.0	94.3	3.5	0.8	0.3	0.1
Severin		2.1	68.8	20.6	5.4	1.9	1.2	1.4	94.2	3.1	0.8	0.4	0.1
Timiș		1.2	60.8	27.3	6.8	2.2	1.7	0.5	92.6	5.5	0.9	0.4	0.1
CRIȘANA- MARAMUREȘ	TOT.	1.1	65.8	24.0	6.2	2.0	0.9	1.2	93.2	4.1	1.0	0.4	0.1
	M	1.2	63.5	22.0	8.2	3.6	1.5	1.4	92.5	3.9	1.3	0.7	0.2
	F	1.0	68.2	26.0	4.1	0.5	0.2	1.0	94.1	4.3	0.5	0.1	0.0
Arad		0.4	65.7	24.7	6.2	1.9	1.1	0.6	93.6	4.2	1.1	0.4	0.1
Bihor		0.8	61.5	26.9	7.5	2.4	0.9	0.9	93.7	3.9	1.0	0.4	0.1
Maramureș .		5.1	68.9	21.4	1.8	2.0	0.8	5.5	88.2	4.7	0.9	0.5	0.2
Satu-Mare .		1.2	72.0	19.3	5.2	1.7	0.6	1.4	93.2	4.0	0.8	0.5	0.1

rioare) proporția bărbaților este precumpănitoare. Față de 106.828 bărbați, numărul femeilor cu instrucție superioară este de abia 26.179.

Tabela I. (pag. 947—949) cuprinde gradul de instrucție la sate și orașe în fiecare județ, iar pentru provincii separat pentru bărbați și pentru femei.

În primul loc vom cerceta situația știutorilor de carte, cari nu au frecventat nici o școală. Este cazul să presupunem totuși că, majoritatea lor au făcut școala de adulți fie la cazărmi, fie în sate. În întreaga țară proporția celor cari au învățat carte în felul acesta este în orașe de 2.3% din totalul știutorilor de carte (2.1% din bărbați și 2.5% din femei), iar în sate de 1.2%. În unele județe proporția celor din această categorie este foarte redusă, de exemplu în

orașele din județul Teleorman (0.4%), în Roman și Tutova câte 0.6% și în Târnava Mică 0.3%.

Sunt însă regiuni unde proporția celor cu instrucție extrașcolară este considerabilă, ca de exemplu în Basarabia, unde 9.3% din totalul știutorilor de carte din orașe sunt fără școală. Proporția cea mai mare o dețin orașele din județul Bălți (17.2%), Hotin (15.5%) și Soroca (12.6%).

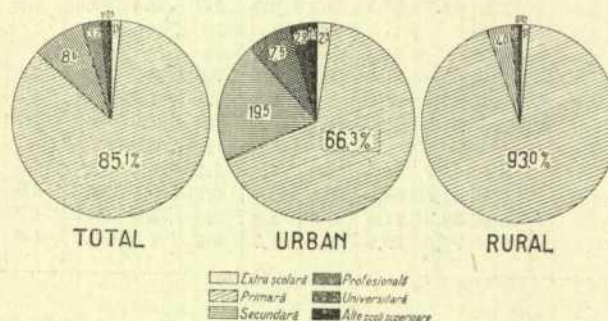
La sate, tot Basarabia deține cifrele cele mai ridicate din întreaga țară (4.6%), având maximum de 10.1% în județul Hotin. În unele județe găsim la sate foarte puțină populație instruită în afară de școală. Astfel în județele R. Sărat și Făgăraș 0.2%, Roman, Târnava Mare și Târnava Mică 0.3%, iar în județul Ialomița abia 0.1%.

Instrucție primară au 66.3% la orașe și 93.0% la sate din totalul știutorilor de carte. Orașele din Oltenia, Muntenia, Dobrogea, Moldova și Bucovina au proporție peste media țării, iar cele din Basarabia și de peste Carpați sub media țării.

La sate, media celor cu instrucție primară este de 93.0% din totalul știutorilor de carte. În unele județe proporția acestui grup este extrem de ridicată (95.9% jud. Tulcea și 95.6% jud. Teleorman și Ialomița).

Gradul de instrucție a populației în procente

Diagrama 13.

Instrucția secundară, este foarte frecventă la orașe (19,5% din totalul știutorilor de carte) și mult mai rară la sate (4.0%). În special este mare numărul femeilor cu instrucție secundară (22,2% la orașe și 4.1% la sate). Pe județe, populația urbană cu cea mai mare proporție de locuitori cu instrucție secundară, o dă jud. Năsăud (32.2%), jud. Odorhei (30.4%) din Transilvania; jud. Cernăuți cu 21.0% din Bucovina; jud. Soroca cu 30.6% și Lăpușna cu 27.2% în Basarabia; Caliacra din Dobrogea cu 29.5%, Tutova din Moldova cu 19.3%, Gorjul din Oltenia cu 18.9% și Argeșul din Muntenia cu 17.5%.

CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

La sate, proporția este în jurul lui 3% în Vechiul Regat, în jurul lui 6% în Basarabia, în jurul lui 3% în Bucovina și în jurul lui 4% în Transilvania. Cel mai mare număr de știutori de carte cu instrucție secundară la sate, îl găsim în jud. Soroca cu 8.1%, iar cel mai mic în jud. Tulcea cu 2.2%.

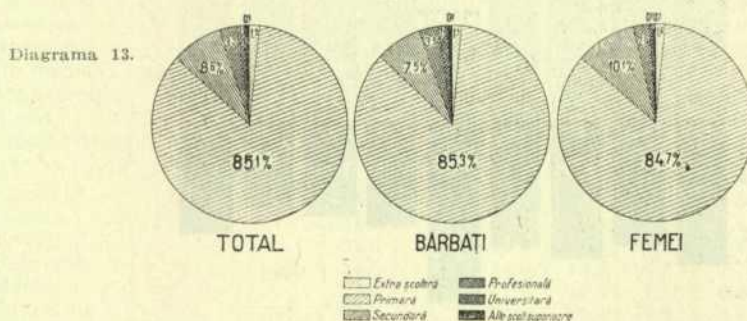
Instrucția profesională este mult mai puțin numeroasă ca cea secundară, în special la femei. Iată cifrele comparative în procente din totalul știutorilor de carte (bărbați și femei):

TABELA K.

P R O V I N C I I	L A O R A Ș E		L A S A T E	
	Instrucția		Instrucția	
	Secundară	Profesională	Secundară	Profesională
România	19.5	7.5	4.0	1.4
Oltenia	15.2	9.1	3.2	2.1
Muntenia	16.2	9.4	3.1	1.8
Dobrogea	17.5	5.3	3.8	1.0
Moldova	15.2	9.0	3.4	1.8
Basarabia	23.7	5.3	6.1	1.5
Bucovina	18.7	4.6	3.3	0.9
Transilvania	25.6	6.4	4.3	1.1
Banat	24.5	5.8	4.6	0.8
Crișana-Maramureș ..	24.0	6.2	4.1	1.0

În toate regiunile, instrucția secundară teoretică a fost preferată instrucției profesionale practice. Diferențele sunt însă mai sensibile în noile provincii decât în Vechiul Regat.

Gradul de instrucție a populațiunii în 1930 în procente

Este deasemenea aproape regulă generală, ca femeile să dea o proporție mai mare la instrucția teoretică decât bărbații, iar la instrucție profesională să găsim aproape întotdeauna mai mulți bărbați decât femei.

În special în noile provincii, proporția celor cu instrucție profesională la sate este extrem de redusă.

Instrucția superioară, este frecventă la bărbații dela orașe.

Iată cifrele comparative:

TABELA L.

	Instrucție superioară %	
	Bărbați	Femei
Toată țara	2.2	0.7
La sate	0.6	0.1
La orașe	6.4	2.1

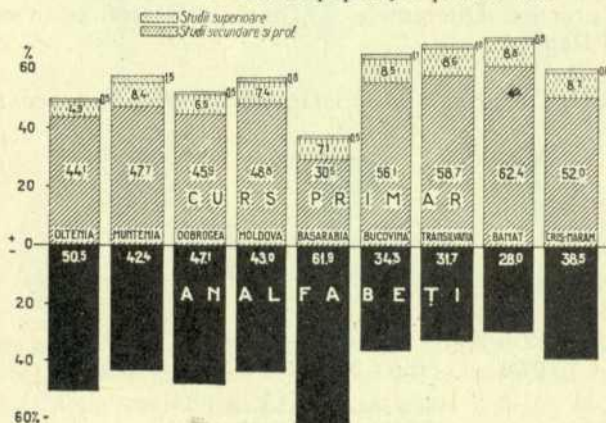
Din totalul femeilor știutoare de carte cari trăesc la sate, numai 0,1% au studii superioare, iar la orașe această categorie constituie 2,1%.

Vom examina din diagrama ce urmează, raportul dintre indivizii cu studii superioare și analfabetismul, pe provincii.

Gradele de instrucție și analfabetismul, pe provincii

Procentul din totalul populației peste 7 ani

Diagrama 14.

Corelația negativă ce există între analfabetism și numărul celor cu studii superioare este destul de aparentă.

Știința de carte pe profesii. Vom examina pe scurt știința de carte a popu-

CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

Știința de carte și gradul de instrucție pe categorii de profesii la 29. XII. 1930.
(Date provizorii: în procente)

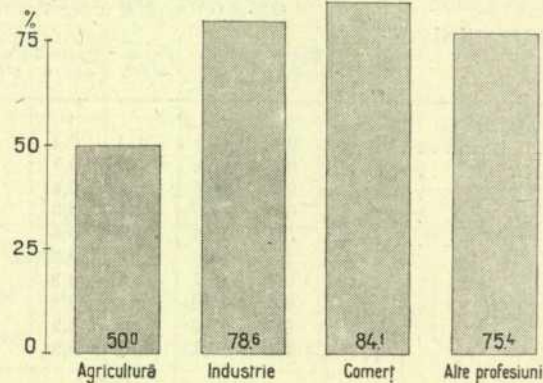
TABELA M.

CATEGORII DE PROFESIUNI ȘI PROVINȚII	Nesititori de carte	GRADUL DE INSTRUCȚIE						Știință de carte ne- declarată
		Extra- scolară	Prima- ră	Secun- dară	Profesi- onală	Univer- sitară	Alte șc. super.	
EXPLOATAREA SOLULUI								
România	50.0	0.5	47.5	1.1	0.4	*	*	0.3
Oltenia	53.6	0.3	44.1	0.9	0.7	*	*	0.4
Muntenia	52.4	0.2	45.7	0.8	0.5	*	*	0.3
Dobrogea	51.7	0.5	45.8	1.4	0.3	*	*	0.2
Moldova	48.8	0.3	49.0	1.0	0.5	*	*	0.3
Basarabia	67.0	1.1	30.0	1.0	0.3	*	*	0.6
Bucovina	41.0	0.7	56.7	1.0	0.3	*	*	0.2
Transilvania	37.2	0.5	60.0	1.6	0.3	*	*	0.3
Banat	34.4	0.6	63.0	1.4	0.2	*	*	0.2
Crișana-Maramureș	47.4	0.6	50.4	0.9	0.2	*	*	0.5
INDUSTRIA								
România	21.4	1.4	63.9	8.3	3.8	0.3	0.4	0.4
Oltenia	34.1	0.5	56.3	3.7	4.5	0.2	0.2	0.6
Muntenia	23.9	1.0	62.3	6.0	5.0	0.5	0.6	0.6
Dobrogea	29.4	1.0	59.3	7.7	2.1	0.2	0.1	0.2
Moldova	26.5	1.4	61.0	5.2	5.0	0.4	0.2	0.5
Basarabia	36.9	7.2	45.2	7.4	2.3	0.3	0.2	0.5
Bucovina	16.1	1.6	70.0	8.3	3.0	0.5	0.3	0.2
Transilvania	15.3	0.8	68.3	11.4	3.4	0.2	0.4	0.2
Banat	11.5	0.6	73.8	10.7	2.6	0.2	0.3	0.9
Crișana-Maramureș	14.2	0.8	69.3	11.7	3.2	0.2	0.2	0.3
COMERȚ TRANSPORT								
România	15.9	2.4	57.5	15.8	6.3	1.0	0.7	0.4
Oltenia	19.2	0.7	59.5	10.3	8.7	0.6	0.5	0.5
Muntenia	16.9	1.3	58.8	12.5	7.7	1.2	1.0	0.5
Dobrogea	24.1	0.9	56.6	12.9	4.2	0.5	0.4	0.3
Moldova	18.0	1.6	59.8	11.5	7.3	0.9	0.4	0.5
Basarabia	24.2	10.2	44.7	16.2	3.1	0.8	0.3	0.4
Bucovina	11.9	3.1	60.8	17.4	4.5	1.6	0.5	0.2
Transilvania	8.2	0.8	60.5	22.4	6.2	0.8	0.8	0.2
Banat	8.0	0.8	59.3	24.1	6.2	0.7	0.6	0.3
Crișana-Maramureș	10.7	1.4	58.7	22.3	5.6	0.6	0.4	0.4
ALTE CATEG. DE PROF.								
România	24.6	1.7	43.5	18.0	5.9	3.9	1.5	0.8
Oltenia	24.7	0.9	42.0	18.9	8.0	3.1	1.6	0.8
Muntenia	25.0	1.4	43.4	15.2	7.1	4.6	2.3	0.9
Dobrogea	35.5	0.9	43.0	13.2	4.1	1.7	0.8	0.7
Moldova	26.3	1.6	41.7	16.8	7.9	3.4	1.3	1.1
Basarabia	32.3	4.7	32.8	20.5	4.8	3.2	0.9	0.9
Bucovina	20.5	2.1	46.8	19.5	4.1	4.9	0.8	1.1
Transilvania	19.3	1.1	45.8	22.0	4.7	5.0	1.6	0.4
Banat	19.8	1.1	53.1	17.6	3.5	2.9	1.3	0.7
Crișana-Maramureș	21.7	1.3	47.6	19.6	4.8	3.4	0.8	0.7

*) sub 0.1%

Știutori de carte pe grupe de profesii
(Populație de peste 7 ani în 1930)

Diagrama 15.

lației, trecută de 7 ani, după profesii. Este vorba de un număr de peste 14 milioane de suflete, întrucât în acest număr cuprindem și pe membrii familiilor trecuți de 7 ani, nu numai pe capii de familie. Am extras numai cele patru grupe principale de profesii și anume: 1) exploatarea solului; 2) industrie și mine; 3) comerț, credit și transporturi; 4) celelalte profesii. Deși suntem nevoiți să ne limităm la cifre generale, totuși putem trage oarecari concluzii destul de importante.

Grupul cel mai oropsit din punct de vedere cultural este al agricultorilor, iar cel mai favorizat este grupul celor angajați în comerț și în transporturi.

Diagrama No. 15 ne arată proporția știutorilor de carte pe întreaga țară după profesie, conform grupurilor amintite mai sus. Astfel la grupul celor angajați în munca solului proporția știutorilor de carte este de 50.0%. În industrie știutorii de carte întrunesc 78.6%, iar în comerț 84.1%.

Denumirea de „alte profesii” cuprinde toate profesiile în afară de cele de sus, adică profesiile libere, funcțiuni publice, rentieri, fără profesii, etc.

Instrucția extrașcolară este în primul loc o necesitate imediată a celor cari lucrează în profesii libere și în comerț. Aceasta ne-o demonstrează și cifrele recensământului din 1930. Iată cifrele pentru întreaga țară și pentru Basarabia:

Știutori de carte cu instrucția extrașcolară, în procente.

TABELA N.

Grupul de profesie	România	Basarabia
Agricultură	0.5	1.1
Industrie	1.4	7.2
Comerț	2.4	10.2
Celelalte profesii	1.7	4.7

CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

Rezultă din aceste cifre că în special comerțul impune profesiionistului să învețe carte pentru a-și putea exercita cu succes profesia. Proporția celor cu instrucția extrașcolară este de 5 ori mai mare în comerț decât în agricultură. În Basarabia e aproape de 10 ori mai mare. În general în Basarabia proporția celor cu instrucția extrașcolară este foarte urcată.

Instrucția secundară completă sau incompletă nu găsim decât la 1.1% din populația agricolă. Acest procent se urcă la 8.3% la cei din industrie, la 15.8% la cei din comerț și la 18.0% la cei din celelalte profesii.

Instrucția profesională și mai ales cea *superioară* este extrem de redusă la cei din agricultură și este îndeosebi frecventă la comerț și la profesii libere.

Situația sintetică a gradului de instrucție în corelație cu profesia o vedem în datele următoarelor tabele:

TABELA O.

GRADUL DE INSTRUCȚIE	Agricultură %	Industrie %	Comerț %	Celelalte profesii %
Neștiutori de carte	50.0	21.4	15.9	24.6
Instrucția extra școlară	0.5	1.4	2.4	1.7
„ primară	47.5	63.9	57.5	43.5
„ secundară	1.1	8.3	15.8	18.0
„ profesională	0.4	3.8	6.3	5.9
„ universitară	*)	0.3	1.0	3.9
„ în alte școli super.	*)	0.4	0.7	1.5
„ nedecclarată	0.3	0.4	0.4	0.8

*) sub 0,1%.

În concluzie: agricultura este profesia cu cel mai redus standard de instrucție, fiind urmată la o distanță considerabilă de industrie. Comerțul dă o proporție considerabilă de indivizi cu pregătire secundară și profesională, iar ultimul grup — cuprinzând și profesiile libere și intelectuale — dă cea mai însemnată proporție de indivizi cu pregătire superioară.

Știința de carte pe grupuri de vârstă:

Proporția celor cu știință de carte scade pe măsură ce înaintează vârsta. Astfel la grupul populației de peste 65 ani, avem o proporție de 27.7% știutori de carte, pe câtă vreme la grupurile mai tinere proporția crește treptat, astfel încât la copiii de 8—12 ani atinge proporția de 72.4%. Proporțiile au fost calculate pentru fiecare provincie pe sexe și grupuri de vârstă, după cum urmează:

Procentul neștiutorilor de carte pe sex și provincii.
(Date provizorii 1930)

TABELA P.

PROVINCII	Sex	T O T A L				U R B A N				R U R A L			
		7-12 ani	13-19 ani	20-64 ani	65 ani și peste	7-12 ani	13-19 ani	20-64 ani	65 ani și peste	7-12 ani	13-19 ani	20-64 ani	65 ani și peste
ROMÂNIA	T	27.6	32.5	47.1	72.3	12.9	14.1	24.6	51.7	30.5	37.5	53.9	77.2
	M	22.9	21.7	32.4	65.0	11.3	9.0	16.3	41.0	25.2	25.2	37.4	70.0
	F	32.4	42.6	61.0	79.7	14.6	18.8	32.9	60.3	36.0	49.0	69.2	85.0
OLTENIA	T	21.8	33.3	59.4	84.8	14.7	17.3	36.4	67.2	22.7	35.9	63.8	93.3
	M	16.4	16.0	36.5	74.4	14.2	8.3	19.7	55.7	16.7	17.4	36.1	77.0
	F	27.3	48.9	82.0	95.3	15.3	26.9	52.7	76.8	28.9	52.2	86.5	98.5
MUNTENIA ..	T	22.1	32.0	47.8	78.1	11.9	14.2	23.2	53.1	24.9	38.6	59.6	87.8
	M	16.0	17.4	27.8	68.4	9.9	8.2	12.8	38.8	17.6	20.9	35.3	78.4
	F	28.4	45.6	66.5	87.5	14.0	20.0	33.4	64.5	32.3	54.7	81.8	97.5
DOBROGEA ..	T	30.5	38.8	51.5	82.9	21.7	22.7	33.5	68.4	32.7	43.5	58.4	87.3
	M	26.4	30.1	35.6	71.5	20.6	17.4	22.9	53.4	27.8	33.9	41.0	78.9
	F	34.8	47.1	68.0	93.6	22.8	27.9	45.9	83.3	38.0	52.8	75.9	96.9
MOLDOVA ...	T	84.5	26.2	51.2	82.5	10.9	14.6	32.0	64.0	20.6	30.0	58.6	89.0
	M	14.9	15.2	32.9	73.8	9.2	8.5	20.7	51.2	16.5	17.3	37.8	81.4
	F	22.1	36.4	68.6	91.7	12.7	20.1	43.4	76.7	24.8	41.9	77.9	97.2
BASARABIA ..	T	53.6	53.7	65.7	84.2	26.1	27.7	40.5	67.8	57.0	57.6	70.1	87.5
	M	44.2	39.2	50.8	78.9	21.8	20.8	28.9	56.3	46.9	41.9	54.8	82.9
	F	63.2	70.1	80.1	90.0	30.5	33.7	52.3	77.7	67.3	72.3	85.0	92.8
BUCOVINA ..	T	15.2	20.5	38.4	78.3	7.0	10.3	21.1	56.0	17.5	24.5	45.7	87.1
	M	13.6	15.0	30.3	73.5	6.2	6.6	16.3	47.1	15.7	18.2	36.6	82.6
	F	16.8	25.3	45.7	83.1	7.9	13.4	25.8	63.3	19.3	30.1	53.7	91.9
TRANSILVANIA	T	20.3	21.8	33.3	62.4	7.1	5.9	12.8	34.4	22.5	25.8	37.7	66.5
	M	19.0	18.2	26.3	57.0	6.8	4.2	11.0	27.2	21.0	21.7	29.7	60.5
	F	21.7	25.3	40.0	68.0	7.4	7.6	14.6	39.5	24.0	29.8	45.4	73.0
BANAT	T	14.6	17.9	28.9	53.1	5.7	5.5	13.0	33.4	16.1	21.1	32.7	56.3
	M	13.4	14.4	19.3	41.9	4.7	3.9	10.0	23.6	15.0	17.1	21.6	44.3
	F	15.7	21.5	37.7	63.1	6.8	7.3	15.9	39.8	17.3	24.9	42.9	67.6
CRIȘANA MARAMUREȘ	T	28.8	31.3	40.5	60.3	11.5	8.1	14.5	32.5	22.2	37.7	47.9	67.3
	M	26.6	25.9	32.6	56.2	11.3	6.2	12.6	24.5	29.6	31.6	38.3	62.7
	F	31.0	36.2	48.0	64.9	11.6	9.9	16.4	38.9	34.8	43.4	56.9	72.7

CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

Datele acestei tabele furnizează informațiuni deosebit de concludente mai ales asupra eficienței școalei noastre primare. Cităm ca exemplu cifrele Basarabiei, care arată, că dintre fetele în vârstă de 8—12 ani 63.2%, iar dintre cele în vârstă între 13—19 ani 70.1% sunt analfabete. Or, aceste fete și-au început școlaritatea după război.

Tabela R. ne arată acelaș lucru pentru Capitală, unde găsim proporția excesivă de analfabeți nu numai la bătrâni și bătrâne (în suburbane 85.6% a femeilor de peste 65 ani sunt analfabete), ci și la copii în vârstă școlară. Ast-

Procentul neștiutorilor de carte pe grupe de vârstă și sexe la Municipiul București. (Date provizorii 1930)

TABELA R.

SEXUL	Total București				Municipiul București				Comunele suburbane			
	7-12 ani	13-19 ani	20-64 ani	65 ani și peste	7-12 ani	13-19 ani	20-64 ani	65 ani și peste	7-12 ani	13-19 ani	20-64 ani	65 ani și peste
Total	10.1	11.6	18.3	43.0	8.2	10.0	16.6	41.0	22.0	26.8	34.8	72.9
M	8.9	7.1	10.1	29.4	7.2	5.6	9.0	26.9	19.1	19.6	19.0	60.1
F	11.3	15.8	26.4	53.4	9.2	14.1	23.8	51.5	25.1	34.6	53.9	85.6

fel în comunele suburbane 19.1% din băieții și 25.1% din fetele în vârstă de 7—12 ani sunt analfabeți. În general, dintre copiii în vârstă de 7—12 ani din Capitală 10.1% sunt analfabeți.

Știința de carte în țările străine.

Pentru a putea situa România în ansamblul celorlalte țări, vom încerca mai jos să arătăm, care este proporția știutorilor de carte în câteva state europene.

Nu este ușor să obținem date privitoare la știința de carte în diferite țări, întrucât până astăzi nu s'a stabilit o metodă standard de înregistrare. Astfel în unele țări se calculează proporția știutorilor de carte raportată la numărul cetățenilor de peste 5 ani, în altele la populația de peste 6, 7, 8, 10 sau 15 ani. Evident, că această variație influențează foarte mult procentul știutorilor de carte. Pe de altă parte, există deosebiri și în ceea ce privește definiția știutorului de carte. Unele țări consideră analfabeți pe cei ce știu numai să citească (Franța, Bulgaria) sau pe cei ce nu cunosc alfabetul latin (Turcia).

Tabela următoare cuprinde datele publicate de Societatea Națiunilor după

datele comunicate de Institutul internațional de cooperare intelectuală (Paris) ¹⁾.

TABELA 8.

T A R A	Anul la care se referă datele	Proporția știutorilor de carte	Note
Belgia	1920	92.5 ⁰ / ₀	* (peste 5 ani)
Bulgaria	1926	60.3 ⁰ / ₀	
Cehoslovacia	1921	92.6 ⁰ / ₀ *	
Estonia	1922	89.2 ⁰ / ₀	
Franța	1926	94.1 ⁰ / ₀	
Grecia	1928	56.7 ⁰ / ₀	
Italia	1921	73.2 ⁰ / ₀	
Letonia	1930	81.2 ⁰ / ₀	
Lituania	1923	67.3 ⁰ / ₀	
Polonia	1921	67.3 ⁰ / ₀	
Portugalia	1920	34.8 ⁰ / ₀	
România ²⁾	1930	57.0 ⁰ / ₀	
Rusia	1926	51.3 ⁰ / ₀	
Spania	1920	57.0 ⁰ / ₀	
Ungaria ³⁾	1920	84.8 ⁰ / ₀	

Subliniind dificultatea de a compara datele obținute prin diferite metode, nu putem totuși să nu relevăm cifra exagerat de mare a neștiutorilor de carte din România, cifră care ne clasează între țările mai înapoiate ale Europei.

Mult mai importante vor fi însă cifrele, pe cari le vom obține la recensământul viitor (1940), și la cele următoare și cari vor arăta fără îndoială o rapidă evadare a României dela limita de analfabetism, la care ne condamnă cifrele din 1930.

Concluzii generale. Se publică în studiul de față, cu titlul provizoriu, date privind știința de carte în 1930, așa după cum au rezultat din prelucrarea primului recensământ general al României întregite.

Comparând datele Vechiului Regat cu cele anterioare, constatăm că procentul știutorilor de carte a crescut dela 22.0% din 1899 la 55.8% în 1930.

Noile provincii modifică cifra României întregite, urcând cifra știutorilor de carte la 57.0%. Provincia cu cei mai puțini știutori de carte este Basarabia cu 38.1%, iar cu cei mai mulți Transilvania (inclusiv Banatul și Crișana-Maramureș) cu 67.0%.

¹⁾ Annuaire Statistique de la Société des Nations 1931/32 Genève 1932.

²⁾ După Recensământul populației din 1930.

³⁾ După Annuaire Statistique Hongroise 1932, pg. 17.

CARTE A POPULAȚIEI ROMÂNIEI

Cel mai urcat procent al știutorilor de carte îl dau bărbații din Banat (80.1%), iar cel mai redus, femeile din Basarabia (25.1%).

Posibilitățile de comparație cu privire la diferite aspecte ale științei de carte sunt foarte reduse, pedeoparte pentru motivul că recensămintele anterioare au tratat sumar acest capitol, iar în Transilvania datele au fost publicate pentru unitățile administrative, cari existau la acea epocă, și nu pot fi raportate la suprafețele de astăzi.

Ceeace se poate afirma cu certitudine, este faptul că în ultimele trei decenii și cu deosebire în deceniul anterior războiului, învățământul primar a făcut progrese considerabile.

BIBLIOGRAFIE.

Statistica știutorilor de carte din România, întocmită pe baza rezultatelor definitive ale recensământului general al populației din 19 Decembrie 1912, București, 1915.

A magyar szent korona országainak 1910 évi népszámlásása, ötödik rész.

Részletes demografia, Budapest 1916.

Recensământul Ungariei din anul 1910, partea V.

Demografie detaliată, Budapesta, 1916.

Österreichische Statistik.

Die Ergebnisse der Volkszählung vom 31 Dezember 1910.

2. Heft des ersten Bandes, Wien 1912.

Statistica austriacă.

Rezultatele recensământului din 31 Decembrie 1910.

Caetul 2 din volumul I, Viena 1912.

Pervaja Vseobščiaia perepisi naseleniia Rossijskoi Imperii, 1897 g.

Izdanie Tsentralnago Statisticeskago Komiteta Ministerstva Vnutrennih Del, pod redakcii N. A. Troiničago.

III. Bessarabskaia guberniia. S. Petersburg, 1905.

Primul recensământ general al populației al Imperiului Rus din 1897.

Ediția Comitetului Central Statistic al Ministerului de Interne sub redacția lui N. A. Troiničhii.

Volumul III. Gubernia Basarabia. S. Petersburg, 1905.

Résultats généraux du recensement de la population dans le Royaume de Bulgarie au 31 décembre 1910. Tome II. Age, état civil et degré d'instruction de la population présente, Sofia 1923.

Royaume de Bulgarie, Direction Générale de la Statistique.